

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 111/2010-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. apríla 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Ing. E. S., K., zastúpeného spoločnosťou A., s. r. o., Ž., v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. M. Ch., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 471/98 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. E. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 471/98 porušené bolo.

2. Ing. E. S. priznáva finančné zadostučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Čadca je p o v i n n ý uhradiť Ing. E. S. trovy konania v sume 303,31 € (slovom tristoti eur a tridsaťjeden centov) na účet spoločnosti Advokátska kancelária, s. r. o., Vojtecha Tvrdeho 17, Žilina, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Milan Chovanec, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 111/2010 z 9. marca 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. E. S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 471/98.

K sťažnosti sa vyjadril i okresný súd, ktorý vo svojom podaní Spr 380/10 z 25. marca 2010 doručenom ústavnému súdu 7. apríla 2010 okrem podrobnej chronológie úkonov účastníkov a okresného súdu od 30. marca 1998, keď bola podaná žaloba „o určenie existencie práva prechodu cez pozemok“, uviedol, že v konaní sa vyskytli zbytočné prietahy.

Právny zástupca sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu nevyjadril.

Z obsahu sťažnosti, k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ale aj zo spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že v konaní od 14. mája 1998 do podania sťažnosti ústavnému súdu (február 2010) nariadil spolu sedem pojednávaní, na ktorých vykonal aj dokazovanie, vypočul účastníkov konania a svedkov, dvakrát vyhlásil rozsudok

vo veci samej 11. februára 2006, 17. januára 2007 a raz doplňujúci rozsudok 4. mája 2009. Jeho rozhodnutie z 11. februára 2006 však bolo zrušené odvolacím súdom 11. mája 2006.

Okrem toho 16. júna 2000 a 27. decembra 2000 okresný súd dvakrát zamietol návrh na vydanie predbežného opatrenia, ale jeho rozhodnutia boli 19. decembra 2000 a 24. júna 2001 uzneseniami krajského súdu zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Dňa 2. septembra 2002 okresný súd uznesením č. k. 9 C 471/98-131 vyhovel návrhu sťažovateľov na vydanie predbežného opatrenia. Proti tomuto rozhodnutiu podal 23. septembra 2002 odvolanie sťažovateľ. Dňa 30. apríla 2003 krajský súd uznesením sp. zn. 5 Co 65/03 potvrdil uznesenie okresného súdu o vyhovení návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Návrhu sťažovateľa na zrušenie predbežného opatrenia (5. jún 2009) okresný súd nevyhovel 8. júna 2009.

V dňoch 25. septembra 1998 a 30. septembra 2003 sa uskutočnili ešte ohliadky na mieste samom a 22. apríla 1999 okresný súd uznesením č. k. 9 C 471/98-44 napadnuté konanie zastavil, ale 22. októbra 1999 krajský súd uznesením sp. zn. 5 Co 2095/99 zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd tiež viackrát od roku 1998 do 2005 vyzýval navrhovateľov na doplnenie žaloby a zmenu petitu.

Krajský súd (spis predložený okresným súdom 2. októbra 2009) vrátil okresnému súdu 18. decembra 2009 bez rozhodnutia o opravných prostriedkoch, pretože mu bol predčasne predložený. Dňa 25. februára 2010 okresný súd vydal opravné uznesenie k uzneseniu z 8. júla 2009. Dňa 22. marca 2010 okresný súd spis predložil na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. II. ÚS 32/02, IV. ÚS 202/05).

1. Ústavný súd konštatuje, že v predmetnom konaní okresný súd rozhoduje o viacerých nárokoch navrhovateľov, ktorými sa domáhali najmä určenia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu spočívajúceho v práve prechodu cez pozemok, na určenie vlastníctva k spornému pozemku a podobne. Toto konanie začalo v marci 1998 a dosiaľ nie je právoplatne skončené. Takéto typy konania možno považovať za bežnú súčasť sporovej agendy všeobecných súdov, podklad na rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava obsiahnutá najmä v Občianskom zákonníku. Istú skutkovú zložitosť veci komplikuje síce množstvo nekvalifikovaných podaní navrhovateľov, ktorí menia a rozširujú predmet žaloby, na ktoré okresný súd musel vždy reagovať alebo rozhodovať o ich návrhoch na vydanie predbežných opatrení, ale tiež to, že okresný súd musel vypočúť viacerých svedkov a posúdiť viaceré listinné dôkazy. Vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania ústavný súd však konštatuje, že tieto okolnosti nemohli ovplyvniť doterajšiu dĺžku konania výraznou mierou a okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti ani nenamietol právnu alebo skutkovú zložitosť veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria ústavný súd po preskúmaní spisu okresného súdu konštatuje, že sťažovateľ bol ako žalovaný účastník aktívny, podal aj sťažnosti na zbytočné priet'ahy a nepodieľal sa na predĺžení tohto konania. Ani okresný súd nemal k jeho správaniu žiadne námietky. Na jeho ťarchu nemožno pripísať to, že navrhovatelia podali nekvalifikovaný návrh, ktorý neustále menili a upresňovali.

3. Pri hodnotení samotného postupu okresného súdu ústavný súd poukazuje na to, že trvanie napadnutého konania od roku 1998 je už samo osebe celkom jednoznačne neprimerané. Podľa názoru ústavného súdu konania, ktoré trvajú tak neobyčajne dlho, ako to je v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia ako celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 173/05, IV. ÚS 251/05, II. ÚS 3/09).

Aj keď okresný súd vykonal množstvo jednoduchých procesných úkonov a nariadil viackrát pojednávanie, na ktorých vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov konania a svedkov, resp. vo veci už dvakrát rozsudkom rozhodol, takmer celý priebeh konania je poznačený nielen nečinnosťou, ale najmä nesústredenosťou a neefektívnosťou jeho postupu, čo malo vplyv na doterajšiu dĺžku konania.

Pri hodnotení postupu okresného súdu v namietanom konaní ústavný súd zistil, že v jeho konaní sa vyskytli opakovane menšie štvormesačné (od 30. septembra 2003 až do 29. januára 2004) až šesťmesačné (od 27. februára 2004 do 18. augusta 2004) či väčšie obdobia nečinnosti, a to konkrétne od 30. apríla 2001 do 29. júla 2002 (pätnásť mesiacov). Okrem toho okresný súd nepreukázal efektívnu procesnú činnosť v období od 22. apríla 1999 do 12. apríla 2000, keď sa vo veci nekonalo v dôsledku jeho rozhodnutia o zastavení konania. Toto rozhodnutie bolo odvolacím súdom zrušené. O jeho neefektívnej činnosti svedčí aj skutočnosť, že hoci okresný súd vo veci samej rozhodol rozsudkom až dvakrát (11. februára 2006 a 17. januára 2007), do dnešného dňa nie je vec ešte právoplatne skončená. Rozhodnutie okresného súdu z 11. februára 2006 totiž bolo na základe odvolania účastníkov v napadnutej časti zrušené odvolacím súdom, pretože súd prvého stupňa nesprávne vec právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav [§ 221 ods. 1 písm. h) OSP platného v relevantnom čase].

Okresný súd síce druhýkrát rozsudkom rozhodol už 17. januára 2007, ale o odvolaní sťažovateľa proti tomuto rozsudku doručenému okresnému súdu ešte 5. marca 2007 a odvolaní proti jeho doplňujúcemu rozsudku zo 4. júna 2009 ešte dosiaľ odvolací súd

nerozhodoval (dvakrát spis vrátil okresnému súdu, a to 27. októbra 2008 a 18. decembra 2009, pretože mu bol predčasne predložený).

Ústavný súd vzhľadom na tieto skutočnosti vyslovil, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 471/98 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Aj napriek tomuto zisteniu však ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 471/98 konal, pretože táto povinnosť mu už bola uložená v konaní ústavného súdu nálezom sp. zn. I. ÚS 355/06 z 10. septembra 2007, v ktorom podali s'ťažnosť iní účastníci tohto konania.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľ žiadal v petite aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 8 000 € (v IV. časti s'ťažnosti v bode 1 sa uvádza aj suma 200 000 Sk) z dôvodov uvedených v jeho s'ťažnosti.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktorého cieľom je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení jeho výšky ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Sťažovateľ je účastníkom konania pred okresným súdom, ktorý aj napriek tomu, že ústavný súd už raz nálezom v septembri 2007 vyslovil porušenie práv iných účastníkov, vo veci efektívne nekonal. Preto posudzujúc i túto okolnosť ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom spoločnosťou A., s. r. o., Ž. (ďalej len „advokátska kancelária“), v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. M. Ch. Sťažovateľ si uplatnil trovy konania spolu v sume 303,31 €.

Ústavný súd pri priznaní trov vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2009 (721,40 €).

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania zistil, že uplatnená náhrada trov konania nepresahuje sumu vypočítanú podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, preto priznal trovy právneho zastúpenia celkovo za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2010 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v sume 2 x 120,23 € a k tomu náhradu režijného paušálu v

sume 2 x 7,21 € a 19 % DPH, pretože spoločnosť je platcom dane z pridanej hodnoty. Úhrada bola priznaná spolu v celkovej sume 303,31 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet advokátskej kancelárie (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2010